

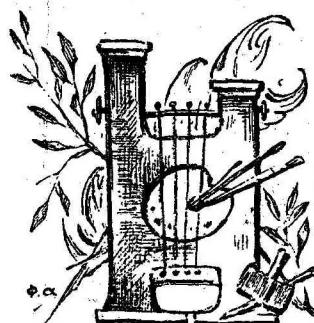
Ε. Θωμοπούλου

Ἐαρινὸν τοπεῖον

Η ΕΝ ΔΙΕΓΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΘΕΣΙΣ

Mia tῶν μᾶλλον ἐνδιαφεροντῶν ἐν Εὐρώπῃ καλλιτεχνικῶν Ἐκθέσεων εἶναι ἡ πρὸ μικροῦ λήξασσα ἐν Διέγῃ, εἰς ἣν ἔξειθηκαν πλὴν τῶν Βελγῶν καὶ πολυάριθμοι ἔνοι καλλιτέχναι.

Ἡ εἰλικρινεστέρα κριτικὴ ἐδημοσιεύθη εἰς σειρὰν τεσσάρων ἑκτενεστάτων ἄρθρων ἐν τῇ φιλολογικῇ καὶ πολιτικῇ ἐφημερίδι «L' Express» ὥπλο τοῦ κ. Charles Delchevalerie, ἡς καὶ παρέχομεν περίληψιν.

ΕΚΘΕΣΙΣ τοῦ Palais des Beaux-Arts ἡ ἀπὸ κοινοῦ διοργανωθεῖσα ὑπὸ τῶν ὅμιλων «Œuvre des artistes» καὶ «Anciens Élèves de l'Academie» εἶναι ἀλκυοτικὴ καὶ διδακτικὴ. Πειρῶματα νὰ ἐκφέρω τὸ ἄπ' αὐτῆς ἀπορρέον διάγμα, ὅπερ γνωρίζει εἰς τοὺς νέους καλλιτέχνας μας τὴν ἐπαγγωγὴν ποικιλίαν τῶν ἀντιλήψεων τῆς τέχνης, αἵτινες διανοίγονται ἐκτὸς τῶν Βελγίκῶν δριῶν.

Ἐν τῇ Διακοδυμπτικῇ ὡραίᾳ σύνθεσις κοσμεῖ τὸ βάθος τῆς στοᾶς τῆς εἰδόδου : «Ἡ Βάρκα τοῦ Ἰδανικοῦ» πίναξ τοῦ κ. Montard, ἔργον φωτεινῶν καὶ ἀρμονικῶν χρωμάτων, ἐν φῷ τὰ πρόσωπα εἰς στάσεις φλωρεντιανῆς χάριτος ἔξειδισθονται ἐπὶ ἀθελοῦς καὶ εὐφροσύνους τοποθεσίας, ἐν φῷ αἱ κινήσεις τῶν συμβολικῶν ἥρωων καὶ αἱ γραμμαὶ τοῦ μυθολογικοῦ διακόδιμου συναρμόζονται εἰς ρυθμοὺς ἐκφραστικωτάτους. Παρὰ τῷ ἀρχαιοπρεπεῖ τούτῳ πίνακι, δι' οὐ ἐν τῇ ἀνθήσει τῆς νέας Βελγικῆς Σχολῆς τῆς Διακοδυμπτικῆς ζωγραφικῆς μαρτυρεῖται ἡ πρω-

τότυπος δεξιοτεχνία τοῦ καλλιτέχνου, ὁ κ. Montard ἐκθέτει πολλὰς ἀλκυοτικὰς σπουδάς του.

Ο Βέλγος Emile Fabry ἐκθέτει μεγαλοπρεπῆ σύνθεσιν «L' Expansion». Ἡ ἀλληγορία τῆς συνθέσεως ταῦτης εἶναι σαφῆς καὶ δραματική. Μία ἐντονος κίνησις ἐντέχνως διατεταγμένη χαρακτηρίζει τὸν πίνακα, ὃν ἀγαδεικνύει γλυκὺς χωραματισμὸς ἐν ἀρμονιᾷ πρὸς τοὺς χρυσίζουτας τόνους θυελλώδους δύσεως. Χάρις εἰς τὰ δύο ταῦτα ὄνδηματα : Montard καὶ Fabry ἡ ἀγαγένησις τῆς διακοδυμπτικῆς τέχνης παρουσιάζει ἐν τῇ Ἐκθέσει τῆς Διέγης κάτι τέλειον. Ἀλλοι διακρινόμενοι ζωγράφοι εἶναι ὁ κ. Giansberlanī ἐκθέτων σκηνὴν βουκολικὴν κατὰ τὴν τεχνοτροπίαν τοῦ Puvis de Chavannes : «Τιμῶμεν τὴν Γῆν». Ἐνδιαλέθον θέμα ἐπίσης ἐν ἀρμονικὸν γυμνὸν καὶ μία σπουδὴ τοπείου μὲ γραμμὰς ἥρεμους τοῦ ίδιου. Εἰς τοὺς «Νικτὰς» τοῦ κ. Langaskens τὸ χρῶμα εἶνε ἐλαττωματικὸν, ἐνῷ ἡ σύνθεσις εἶναι μεγαλοπρεπῆς εἰς γραμμάς : Εἰς ἐν θερμότατον φῶς ἀνοιψοῦνται θέανται, δύνησοισα φαύνους διὰ ἄννινων καὶ πτωνας κομιζούτας τρόπαιο. Ἀλλὰ τὸ σύνολόν των εἶναι σύγκεχυμένον πως καὶ ὡς συμβολισμὸς τοῦ διακόδιμου, δότις τὰς περιβάλλει, στερεῖται ἐν ταῖς λεπτομερεῖαις ωριμένης ἐννοίας. Καὶ ἐν τῷ τριπτύχῳ του : «Ἡ λατρεία ὁ τεχνίτης φαινεται μᾶλλον ἀποδημημένος εἰς τὴν δημιουργίαν νεανικῶν μορφῶν, λεπτῆς χάριτος ἐν τοπείῳ ἐαρινῆς πρωΐας ἢ εἰς τὴν ἐφύνειαν μᾶς ιδέας. Οἱ πίνακές του ἐνδιαφέρουσι διὰ τὰς ἐπαγγωγῆς παραστάσεις καὶ τὸ χρόνιον ὑφος. Ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ κ. Langaskens βλέπει τις ἐν εἴδος «Ἄγιον Γεωργίου» ἐφίππου κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπεικόνυσιν τοῦ Gustave Moreau.

Ο «Φάρος» τοῦ κ. Van Holder εἶναι ἔργον ἀλληγορικὸν ἐντέχνων, ἐν φῷ ἀνευρίσκει τις πλαστικότητα, ἀλλ' ἐν τῷ συνόλῳ φειγεῖ μέρος πολλού,

Ο κ. Camille Lambert, καλλιτέχνης πρωτότυπος, άλλ' άνωμαλος, έκθετει «Σχέδιον διακοσμητικής» πλαισίου εις λαντασίαν, κίνησιν και χρωματισμὸν εἰς μίαν σκηνὴν δυστυχῶς δλίγον διεσπάσμένην. «Η Ἰκεδία» τοῦ ίδιου είναι ἐπίσης ἀπόπειρα ἀνεπιτυχῆς.

Ο κ. Aug. Levêque ὑπενθυμίζων, κατὰ τοὺς κλασικούς, τὴν συμβολικὴν μυθολογίαν τῶν ποταμῶν, εἰκονίζει μαγικὰς νύμφας ἐπὶ τοπειῶν ψυχρῶν. Ἐν ταῖς μορφαῖς ὑπάρχει πλειοτέρᾳ δεξιότης παρὰ δληθεῖα καὶ κ λαϊσθοδία. Ο συμβολισμὸς τῶν λοιπῶν ἔργων τοῦ ἔξαρχος δὲται διὰ τῆς πολιτελείας τοῦ ἔργου του «Ο Πλούτος».

Ἀντίθετως πρὸς τὴν ἔξοχον ίδέαν, ήτις ἐνέπνευσε τὸ ἔργον τοῦ κ. Vilain : «Ἀγαπᾶτε ἀλλήλους» ή ἀποψὶς τῆς συνθέσεως εἶναι ἀλλαγῆς καὶ δὲν ἐμποιεῖ ἐντύπωσιν οὔτε διὰ τῆς τελειότητος τῆς ἐκτελέσεως οὔτε διὰ τῆς βαθύτητος τοῦ αἰσθήματος.

Ο "Ομίλος Scalden τῆς 'Αμβέρσος ἐκθέτει τρεῖς πίνακας διακοσμητικούς : ἔγα τοῦ κ. Elliot καλῶς διεσκευασμένον, εὐχαρίστων φθινοποιιῶν χρωμάτων ἔτερον τοῦ κ. Delrue «Ἀντίζηλοι τοῦ 'Ιδανικοῦ ἀρκούντως ἐπιδεικτικὸν καὶ ψυχρόν» καὶ μίαν ἐντύπωσιν τῶν Ἀπόκρεων ζωντανωτέραν καὶ μᾶλλον πρωτότυπον τοῦ κ. Dom, ἐκθέτοντος ὄπουδὴν, ὑπενθυμίζουσαν τὴν τέχνην τοῦ Carrière καὶ τοῦ Rodin. Εἰς τὰ πολλὰ

ἔργα τοῦ κ. Gisbert Combaz, εἰς τὴν ζωοφόρον, τοὺς χωρικοὺς πίνακας, τὰ τοπεῖα, τὰς γραμμικὰς συνθέσεις του διαβλέπει τις τολμηρὸν ρυθμὸν καὶ ἐπιτυχῆ, ἐμπεποιημένον κάποτε ιαπωνισμοῦ ὡς «Ο φράγμας», «Τὸ Κύμα» κτλ. Έκ τῶν estampes τοῦ ίδιου οὐδὲν εἰδικώτερον εἰκονογραφικὴ εἶναι μία περιπαθὴς νυκτερινὴ συμφωνία : «Η Νύξ». Εἰς τὰ ἔργα τοῦ κ. Wytsman εὐχαρίστως θαυμάζει τις τὰ διακοσμητικὰ διάζωματα, σαφῆ καὶ ζωντανά, ἐν οἷς ἐσκιαγράφησε χαρακτηριστικὰς ἀπόψεις τῆς Φλανδρίας. Έκθέτει ἐπίσης ἔργα ἐγχάρακτα διὰ στίχεως εἰς ὑποκυάνους τόνους δλίγον τραχεῖς, μιᾶς συνθέσεως ὑπενθυμίζουσης τοῦ Puvise de Chavannes καὶ ήτις ηδύνατο νὰ εἴναι ἐκφραστικωτέρα : «Νύμφαι θονοῦσαι τὸν θάνατον τοῦ 'Αδωνίδος». Καλαισθοδία καὶ κάποιον αἰσθημα τοπειογραφικὸν μετὰ χρωματισμοῦ λεπτοῦ διακρίνουσι τὰς διακοσμητικὰς τῶν τοίχων σκιαγραφίας τοῦ κ. Ivan Cser. Κίνησις ἐν τῇ καλῇ ἀκαδημαϊκῇ σπουδῇ τοῦ κ. Alf Cahen : «Ο 'Ορφεὺς ἐν τῷ 'Άδη». Σημειούμεν ἐπίσης ἔνα μεγαλοπρεπῆ καὶ διαυγῆ πίνακα τοῦ κ. Emile Berchmans.

★

Ἐν τῇ Γραφικῇ ὁ κ. Arthur Graeo ἐκθέτει ἀρχαϊκὰς ἐμπνεύσεις, ἐν αἷς δι'εὐγενῶν καὶ λεπτο-

Η ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἡ ἐπιτυχία τῆς «'Ηλέκτρας» διδαχθείσης πρὸ τίνος ἐν τῷ 'Αρδακείῳ ὑπὸ τῶν ἐδωτερικῶν μαθητριῶν αὐτοῦ, διφείλεται κυρίως εἰς τὴν ὑποδιθεῖσαν τὸ πρόσωπον τῆς πρωταγωνιστρίας μαθήτριαν Χαρίκλειαν Καραγιάννην, ήτις καὶ πέρυσιν ως «'Αντιγόνη» καὶ ἐφέτος ως «'Ηλέκτρα» ἐπέδειξε χαρίσματα ἐπιτυχοῦς ὑποκρίσεως. Μετὰ πάθους δραματικοῦ διηρμήνευσε τὸ μέρος της, παθινομένη ή ίδια καὶ θὰ ήτο πληρεστέρα ή ἐπιτυχία ἐὰν πρὸς τοῦτο συνεβάλλοντο καὶ τινὲς δροι δραματικῆς τέχνης. 'Η τελεία, γνῶστης τῆς ἀρχαίας ἡμῶν γλώσσης τὴν ὑπεβούθησεν, ὅπετε ἀπροσκόπτως ν' ἀποδώσῃ τὸν δύσκολον καὶ δρενωπὸν τῆς ἀρχαίας ἡρωΐδος χαρακτῆρα. 'Η ἀπαγγελία ήτο

δι' αὐτὴν ἄπλως δργανον, ή θωπούνα τὸ πᾶ.

Ἡ δεσποινὶς Καραγιάννην ἐπεράτωσεν τὰς ἐν τῷ 'Αρδακείῳ σπουδάς της, ἀναδειχθεῖσα ἀριστοῦχος. Κατάγεται ἐξ 'Αδριανούπολεως, διακρινομένη δὲ ἐπὶ εὐθείᾳ ἀντιληφτεῖσα οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ διὰ τοῦ θέλει διακριθῆ εἰς τὸ στάδιον τῶν γραμμάτων, πρὸς δὲμψυτον αἰσθάνεται κλιδίν. 'Η δεσποινὶς Καραγιάννην εἶναι ή ἐκ μέρους τοῦ 'Αρδακείου γλαφυρώτατα προσφωνήσασα τὸν καθηγητὴν κ. Μιστριώτην ἐπὶ τῷ ιωβιλαίῳ του καὶ ή βραβεύθεῖσα εἰς τὸν πρὸς συγγραφὴν πανηγυρικοῦ τῆς ΚΕ' Μαρτίου διαγωνισμόν.

λόγων γραμμών, διὰ νὰ έργυνε ρίσκηνάς μυστικοπαθούς εκστάσεως, άνευρος τὴν τεχνικήν δυσκαμψίαν καὶ τὴν εὐδένεων. «Τὰ Χριστούγεννα» του καὶ τὰ «Δεκαπέντε Μυστήρια» του ὑπενθυμίζουσι τὴν καθερικήν εὐλάβειαν τοῦ Μεσαιωνοῦ.

Ο κ. *Ang. Donnay* ἐκθέτει ἀριθμὸν προχαραγμάτων, χάριτος τόσον ἀδόλου καὶ αἰσθημάτος τόσον ἀδροῦ, δι' ὃν ἐκόσμησε βιβλία καὶ ἐπιθεωρήσεις καὶ ἄτινα μετὰ χάριτος εἰκονίζουσι τὴν σύγνουν καὶ μειδῶσαν προσωπικότητα τοῦ καλλιτέχνου τούτου, τοῦ τόσῳ βαθέως πρωτοτύπου, εἰς τὸν δποῖον ἡ Βελγικὴ Μοῦσα ἐπεφύλαξε νὰ ἐμπιστευθῇ τὰ πολυτιμότερα μυστικά της. Ο νοσταλγὸς καὶ γλυκὺς ποιητὴς τῶν «Ἐγκαρμών τῆς ζωῆς» κ. *Max Elskamp* ἐκθέτει Εἰκονογραφίας θελκτικῆς ἀφελείας.

Τὰ χαριτωμένα ex libris τοῦ κ. *Gust. Max Sie-*

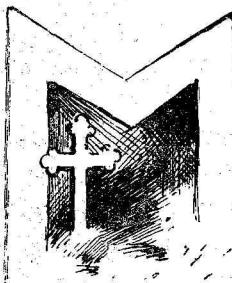
vens ἐκπροσωποῦσι διχεδὸν μόνα αὐτὰ τὸ θελκτικὸν αὐτὸν εἶδος τῆς διακοδημητικῆς τῶν βιβλίων. Ο αὐτὸς καλλιτέχνης ἀπέστειλε δειράνη ἐκμαγείων, ἐν οἷς ἀπέτυπωσεν ἐντονωτάτας συνθέσεις εἰδῶλων καλλιτεχνῶν καὶ συγγραφέων.

Ο κ. *Fernand Knoorff* ἐκθέτει μερικὰ ἔζωφυλλα βιβλιοδετικῆς καὶ σιγμοδοκίας εἰκονογραφίας, ἐν οἷς ἀνευρίσκει τὶς δὸλην τὴν ψυχράν ἀγνότητα τῆς ἀγερώχου καὶ σιωπηλῆς τέχνης του. Εκ τῶν ἔργων τοῦ κ. *Ed. Tytgat* ἐξέχει «Χριστὸς», ὃν εἰργάσθη κατὰ τὴν ἄκαμπτον τεχνοτροπίαν τῶν πρώτων Βέλγων ζωγράτων. Ἐν τῷ διαμερίσματι τοῦ Ἑξ Αμβέρσης *Omidou* τοῦ *Scalden* θαυμάζει τὶς ἐπίσης τὰς χαλκογραφίας τοῦ κ. *Van Ossel*, τὰ *cavex-fortes* τοῦ κ. *Van der Loo*, ἐγγεγλυμμένα ἴσλαρδως, τέχνης ἀσθαλοῦς καὶ φαντασίας πλουσίας.

["Ἐπεται τὸ τέλος.]

JEF LAMBEAUX

ΕΤΑ τὸν *Mignon*, τὸν *De Vigne*, τὸν *Dillens*, καὶ τὸν *Mennier* ἡ Φλαμανδικὴ Σχολὴ ἀπόλλουσι μίαν ἀκόμη δόξαν τῆς, τὸν γλυπτὴν *Jef Lambeaux*. Ισχνὸς καὶ καχεκτικὸς κατὰ τὴν παιδικήν του ἡλικίαν μόλις κατώρθωσε νὰ μάθῃ

δλίγην ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. Ἀκαταπαύστως ὅμως ἔζωγράφιζε καὶ ὁ πατήρ του ἀπεπλισθεὶς διὰ τὴν ἐν τοῖς γράμμασι πρόοδον του ἀπεφάσισε νὰ τὸν παρουσιάσῃ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν τῆς Ἀμβέρσης. Ἄλλ' ὁ διευθύνων αὐτὴν *De Keyser* ἤργειτο νὰ δεχθῇ τὸν δεκαετή μόλις *Jef* ὡς ἀκατάλληλον διὰ τὴν κλασικήν τοῦ ἰδρύματος διδασκαλίαν. Αἱ παρακλήσεις τοῦ πατρὸς ἔπεισαν τέλος τὸν διευθύνοντα καὶ μετὰ διετίκην ὁ μικρὸς ὑπεβάλλετο εἰς τὸν διαγωνισμὸν τοῦ προπλάσματος. Μετὰ τριετῆ παρά τινι γλυπτη ἐργασίαν ἐπεδόθη εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ἔργου τοῦ δέκατης τῆς εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἔργαστήριον τοῦ *Jean Geefs*, ἐν ὧν εἰργάσθη καὶ τὸ πρῶτον ἔργον του «Ο Πόλεμος». Εικοσιδιετῆς ἐλαχεῖ τὴν παραγγελίαν τοῦ μηχανίσου *Jordáens*, ὅπερ ἐστήθη ἐν *Puise* καὶ μετ' ὀλίγον μετέσχε τοῦ διαγωνισμοῦ τῆς Ρώμης. Τὸ θέμα ἦτο «Ο Θάνατος τοῦ Ιουλίου Καίσαρος». Ἄλλ' ὁ καλλιτέχνης ἥγνοιε καὶ τὸ ὄνυμα ἀκόμη τοῦ ἀνδρός! Καὶ ἀπέτυχεν. Νέον ἔργον του δὲ «Κύκλος παιδῶν» ἐπισύρει ἐπ' αὐτοῦ τὴν προσοχήν· ἡ ἔλειψις ὅμως παραγγελιῶν τὸν ἀναγκάζει ἐντὸς ὀλίγου νὰ ἐπιστρέψῃ πλησίον τῶν φίλων του ἐν Παρισίοις. Τὰ ἔτη ἔκεινα τῷ διήνοιξαν εὐρύτερον ὄρίζοντας ἄλλ' ἐπένετο. Τῷ 1880 δὲ *Maurice Caston*, ἐργαζόμενος, τότε τὸ *Panoplicum*

τῆς πλατείας *Monnaie*, τῷ παρήγγειλε μορφὰς ἐκ ηροῦ διὰ τὸ μουσεῖόν του. Ἐκέρδιζεν ἡμερησίως 20 φράγμα. Ἀληθινὴ δι' αὐτὸν τύχη! Μετὰ ταῦτα ἔγκαττέστη ἐν Ἀμβέρσῃ, ἔνθα ἀπεπράτωσε τὸ πλήρες ζωῆς σύμπλεγμα του «Φίλημα», διπερ ἐτύχεν ἐν Βρυξέλλαις τοῦ χρυσοῦ μεταλλίου καὶ τὸ δποῖον ἡγοράσθη ὑπὸ τοῦ μουσείου τῆς Ἀμβέρσης. Τὸ 1882 ἐπέτυχε νὰ σταλῇ ὑπὸ τοῦ Κράτους καὶ τῆς γενετείρας του ὡς ὑπότροφος εἰς Ἰταλίαν. Διατρίβων ἐν Φλωρεντίᾳ ἐμελέτα ἀδιακόπως τὰ ἔργα τοῦ *Michaël* Ἀγγελού ὡς καὶ ἐν Ρώμῃ, ἔνθα ἐφιλοτέχνησε τὴν θαυμασίαν «Βακχίδων» τῆς Κρήνης τοῦ *Braabo*, μηνημένου ἀνεγερθέντος ἐν Ἀμβέρσῃ ἐπὶ τῆς πλατείας τοῦ Δημαρχείου.

Ἐπανελθὼν ὡς ἐκ τοῦ θινάτου τοῦ πατρός του ἐν Βρυξέλλαις, ἔγκαττέστη ἐκεῖ, ἐργασθεὶς τὸ ἔξοχον σύμπλεγμα «Οἱ Αθληταί», ἀγορασθὲν ὑπὸ τοῦ μουσείου τῆς Δρέσδης, τὴν «Μέθην» ἀνήκουσαν εἰς τὸν βαρδώνον *Euphrain*. τῷ 1887 ἐξέθηκεν ἐν Γάνδη τὸ πρόπλασμα τοῦ ἔργου «Τὰ Ανθρώπινα Πάθη» τοῦ ἀποπερατωθέντος τῷ 1894. Είτα εἰργάσθη τὰ ἔργα: «Τρελλὸ τραγοῦδι» ἀγορασθὲν ὑπὸ τῆς πόλεως τῶν Βρυξέλλων, «Τύφεις τῆς συνειδήσεως» κτήμα ἥδη τοῦ μουσείου τοῦ *Louvre* μεθούργου, «Ο ἐκφωλευτὴς τῶν ἀτῶν», «Φαῦνος δειχθεὶς», ἔργον τυχὸν μεγάλου βραβείου ἐν Ἀγ. Λουδοβίκῳ καὶ ἀγορασθὲν ὑπὸ τῆς πόλεως Λιέγης, «Η ἀπαγωγή», «Η ρῆξις», «Ο τρελλὸς χορὸς» ἀληθινὸν ἀριστούργημα τὸ μηνημένον τῆς Επαναστάσεως τοῦ 1830 ἐν *Tirlemont*, κτλ.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ὁ δῆμος τοῦ *Saint-Gilles* τῷ ἀνήγειρε μεγαλοπρεπὲς ἔργαστήριον, διπερ ἥδη θὰ μεταβληθῇ εἰς μουσεῖον, ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ συγκεντρωθῇ τὸ ἔργον τοῦ *Lambeaux*.

Καὶ τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι μέγιστον. Ο *Van Zype* λέγει περὶ τοῦ *Lambeaux* μίαν ἀλήθειαν ὑπὸ αὐτῶν τῶν ἔργων τοῦ τεχνίτου ἐπικυρουμένην: διτὶ ἐγ